

Väljaandjad:
Tõrva linnavalitsus, Helme vallavalitsus, Põdrala vallavalitsus
Kujundus: loovbüro Kuldne Lammas
Trükk: AS Kroonpress;
Otsepost: OÜ Joon; Tiraaž: 3000
Toimetus: Egon Ilisson, kuldne@kuldne.com, 53 736 992

AUGUST
2/2014

ARVAMUS:

Maie
Lüüs:
neljajalgsed
sõbrad

LK2

UUDIS

Ähvardav
seakatk

LK4

FOOKUS

Meie
poisid
KAVis

LK6-7

KULTUUR

Riidajas
tehakse
koostööd

LK8

TUNNUSTUS

Tõrvas
jagati
aumärke

LK12

HELME

KIH ELKONNALEHT

Tõrvas tehti triatloniajalugu!

Rohke osavõtt triatlonist pani Õhne jõe ujujatest kihama. Foto: Ülav Neumann

16.-17. augustil toimusid esimesed Tõrva triatlonipäevad, mille raames selgusid Eesti meistrid krosstriatlonis ja Meie Liigume Medita triatlonisarja võitjad.

Sii Ausmees

Kuigi Tõrva krosstriatlon toimus juba kolmandat korda, siis sellel aastal oli üritusel juures mitmeid uuendusi, millest olulisemateks oli krosstriatloni Eesti meistrivõistluste ja esimese Tõrva maanteetriatloni toimumine. Vähem tähtis ei olnud asjaolu, et korraldajad viisid sellel aastal kogu tegevuspaiga Vanamõisa järve juurest üle Veskijärve äärde.

Tõrva triatlonipäevad jäävad Eesti triatloniajalukku põhjusel, et esmakordselt alustati maanteetriatloni starte individuaalselt vastavalt eelmisel päeval krosstriatlonil saavutatud kohtadele. Eestis kasutatakse nõ Gunderseni meetodit küll basseini- triatlonite puhul, kuid siis toimuvad viitstardid alates rattasõidust. Tõrvas alates ujumisest.

Kokku oli Tõrva triatlonipäevadel osaluskordi 260. Nii kross- kui maanteetriatlonil osales kokku 85 triatleeti, kes võistlesid kas üksi või mõne

võistkonna liikmena. Tänu Medita triatlonisarja populaarsusele osales triatlonipäevadel inimesi üle kogu Eesti ning esindatud oli ka Lätimaa.

Põnev krosstriatlon

Triatlonipäevad said alguse 16. augustil toimunud krosstriatloni Eesti meistrivõistluste laste ja noorte B- stardiga, kus osales kokku 42 noortriatleeti. Sama stardiga selgitati välja ka parimad Meie Liigume III Tõrva krosstriatloni noored osalejad – absoluutarvestuses võidutses suure edumaaga Läti Vabariigi esindaja Savelijs Suharževskis.

Krosstriatloni meistrivõistluste II stardis läksid võistlustulle noored A, juuniorid, põhiklass ja veteranid. Absoluutarvestuse esikolmiku moodustasid mitmekordne Tartu neliküürutuse võitja Rait Pallo, Euroopa meister krosstriatlonis Allan Oras ja 2013. aasta krosstriatloni meistrivõistluste hõbemedalist Urmas Utar. Parima naisena lõpetas kahekordne

Euroopa meister krosstriatlonis Kairi Schmidt. Kokku osales II stardis 20 meest ja naist.

Päeva teises osas anti krosstriatlonil osalemiseks võimalus Meie Liigume Medita triatlonisarjas osalejatele. Harrastajate stardis oli kokku 47 osavõtjat ja absoluutarvestuses tuli võitjaks võroka Aimar Hussar oma venna Kaidar Hussari ees. Parim naisosaleja oli tartlane Merli Randoja.

I päeva lõpetas põhiklassi ja võistkondade start, kus lisaks 6 meeskonnale astusid võistlustulle ka 9 individuaalvõistlejat. Parim individuaalosaletaja oli Arne Tiit. Võistkondadest võidutsesid Raaduvere Kanged, kuid neile pakkusid tihedat konkurentsi Tõrva võistlejatest koosnevad võistkonnad Kruiisijad ja EMU. EMU, mille koosseisu kuuluvad Margo Malm, Ever Sinisalu ja Urmas Treu, oli eelmisel Tõrva krosstriatlonil võistkondade arvestuses kõige paremad.

Tegime triatloniajalugu

Võistluste II päeva raames toimus I Tõrva maanteetriatlon ja selgusid Meie Liigume Medita triatlonisarja parimad osalejad. Tõrva maanteetriatloni tegi eriliseks asjaolu, et

esmakordselt Eesti triatloniajaloo alustati triatlonistarte individuaalselt vastavalt eelmisel päeval Tõrva krosstriatlonil saavutatud kohale.

II võistluspäev algas kell 12.00 noorte- ja vabaklassi stardiga, millest võttis osa kokku 30 last ja täiskasvanut. Absoluutarvestuses näitas parimat aega Ervin Otto Prank. Parimaks tüdrukuks osutus Kirke Kool.

Harrastajate start tõi võistlustulle 55 triatleeti, kelle seas ka 3 võistkonda. Absoluutarvestuse esimese koha säilitasid Aimar ja Kaidar Hussar. Parimaks naiseks osutus taaskord Merli Randoja.

Tõrva triatlonipäevad lõpetas põhiklassi ja võistkondade start kokku 8 võistkonna ja 15 individuaalvõistleja osavõtul. Esikohale tuli sarnaselt eelmise päeva võistlusega võistkond Raaduvere Kanged

ja parimaks üksikvõistlejaks osutus tartlane Aivar Veri. Võistluste tulemused on leitavad www.meieliigume.ee.

Täname korraldajaid!

Tõrva triatlonipäevade korraldajateks oli spordi- ja liikumisürituste sari Meie Liigume koostöös Tõrva Spordiseltsiga.

Olulist abi ja tuge osutasid Tõrva Linnavalitsus, Tõrva Linnahoolduse Asutus ja Heli Otti ning OÜ Tõrva Veejõud.

Meie Liigume soovib eraldi tänada Tõrva Spordiseltsi liikmeid Tiina ja Tauno Neumanni perega ning Avo Põldsalut koos perekonnaga, kes mõlemal võistluspäeval tegid olulist taustatööd, et kõik sujus! Liikluskorraldusel olid abiks Tõrva konstaablijaoskonna töötajad!

KOKKUVÕTE MEDITA TRIATLONISARJAST

Kokku osales Meie Liigume Medita triatlonisarjas 431 individuaalvõistlejat, kellele lisandusid 21 võistkonda kokku 63 liikmega. Sarjas oli kokku 869 osaluskorda. Kõik 6 etappi läbisid 33 individuaal-

võistlejat ja 2 võistkonda. Aiamajatootja AS Skan Holz Helme pani kõigil etappidel osalenute vahel auhinnana välja aiamaja Alpha, mille õnnelikuks võitjaks osutus seitsmeaastane Kailyn Aasa.

Metsakeskus.ee

**Ostame kasvavat metsa,
põllumaad ja metsakinnistuid**

hinnaga kuni 10 000 eurot/ha.

Kinnistud võivad olla tehtud reaietega ja asetseda piiranguvööndis.

Tel 56 111 900

Egon Ilisson
HKL vastutav väljaandja

Mina küll Sind sallin!

Me teeme igapäevaselt võrdlusi ükskõik mis elualal, võrdleme ennast teistega või head halvaga. Kõik, mis vähegi kannatab arutelu, selle osaliseks ka saab. Me võime võrrelda korvpalli ja jalgpalli, Tartu Ülikooli ja TTÜd, Toomas Hendrik Ilvest ja seda tumedapäist meest Komeedi kohviku terrassil. Me teeme enda jaoks valiku ja jääme sellele üldjuhul kindlaks. Ja selle arvamus juurest meid ära meelitada on ülimalt keeruleine kui mitte võimatu. Isegi kui meile tehakse puust ja punaseks, et meie arvamus on kallutatud, ei lase me sisimas sellest üldjuhul lahti.

Sama on ka sõjaväeteenistusega. Noormehed, kes peavad seda ajaraiskamiseks, ei muuda oma suhtumist ka sõjaväes olles. Nad teenivad aega, justkui oleksid vangis. Nad on halvasti meelestatud ja üritavad igal võimalusel näidata välja oma vastumeelsust süsteemi suhtes. See aga tekitab neis endis veel rohkem stressi, konflikte kaaslaste ja ülemustega. Vaid käputäis noor-sande muudab oma mõtteid sõjaväeteenistuse ajal. Mina asusin üle kümne aasta tagasi aega teenima hea emotsiooniga. Oli selge, et enne kõrgkooli tuleb see kohustus ära teha, sest mine tea, kas pärast kooli üldse on tahtmist ja ehk on ka meelestatus teine. Võtsin seda kui uut seiklust, väikest puhkust ajule pärast keskkooli ja ma ei pidanud kahetsema mitte ühtegi hetke sõjaväeteenistusest. Isegi mitte seda, et vahel liigse positiivsuse ja hea õhkkonna tekkimisel läksid meelest sõjaväe karmid reeglid, mis töid omakorda kaasa õise koridoripesu kohtustuse või välisõppustel sunniviisilise kraavi kaevamise. Aga see ei murdnud poisse, kes läksid ja nautisid, et täna saab kaevikus lõpuks ometi olla päikeselise ilmaga, vastupidiselt nendele, kes kujutasid ennast ette rannas torsosid päevitamas ja siunasid sõjaväge maapõhja. Need asjad ei ole muutunud ka hiljem. Mehed, kes teenisid aega rõõmuga, ütlevad, et nad said tohutu elukogemuse ja palju sõpru, kes ei nautinud, need väidavad endiselt. et teou oli kaotatud aiaaa...

On üsna vähe neid, kes sõjaväeteenistusest kõrvale jäänuna (või hiilinuna) ütlevad, et nad kahetsevad käimata jätmist

Ja siinkohal tuleb mängu kolmas seltskond - mehed, kes pole iialgi sõjaväes käinud. Võiks ju arvata, et arvamus jagunevad siingi kaheks, sest jalgpall ei saa olla parem kui seks, kui sul puudub reaalne võrdlusmoment. Aga siiski? On üsna vähe neid, kes sõjaväeteenistusest kõrvale jäänuna (või hiilinuna) ütlevad, et nad kahetsevad käimata jätmist. Nad arvavad, et nad kasutasid oma aega tsiviilis kordades paremini. Ilmselt on neid, kes on riigile kasulikud sõjaväkke mitte minnes, aga enda valikute õigustamiseks ajateenimist lolluseks pidada on vale. Ja proovi siis nendega vaielda ja rääkida, kui tore ikka seal kaevikus oli, kui magusad olid need linnaloal sõpradega veedetud õhtupoolikud või kui palju paremini maitses halvaa, võrreldes sellega, kui seda poest ostad. Ei saa öelda, et lotomiljonäri elu on mõttetu ja õiged inimesed teevad 8 – 17ni tööd, kui sa pole kunagi võitnud lotoga miljonit. Niisamuti ei saa halvustada ühtegi tegevust (kui see pole kriminaalne), mida sa pole realselt läbi teinud. Kõik algab meelestatusest ja mida positiivsemalt (kasvõi ennast pettes) asjadesse suhtuda, seda suurem on tõenäosus, et sa oled tulemiga rahul. Minge sõjaväkke, poisid!

Olgem positiivsed ja... armastage!

Maie Lüüs

Endine kassiomanik, praegune koeraomanik

Meie neljajalgset sõbrad?

Minus tekitavad hämmastust hiljuti vastuvõetud määrused, mille kohaselt on näiteks kassidel keelatud liikumine väljaspool „oma territooriumi“? Kas see tähendab nende tuppa sulgemist, sest teadupärast ulatub nende loomade territoorium kaugemale pererahva omast? Õues käima harjunud kiisut ohustab tugev, tervistkahjustav stress, kui ta peaks äkki oma harjumusi muutma hakkama. Samas on ka kummaline mõelda, et kuigi on olemas maja ja aed, peab kass vaid aknast välja vaatama või minema õue rihma otsas?

Ära tahetakse keelata ka koerte loomupärane tegevus - haukumine. Siin tahaks tõesti küsida, kas eeskirjade koostajatel on üldse olnud kunagi kassi - koera? Võib-olla siis pigem aretadagi ilma häälepaelteta koeratõugusid ja koerasarnaseid kassiliike?

Ajal, mil inimestele luuakse igasuguseid vabadusi – alkoholi tarbimine avalikus kohas, erinevate kooseluvormide seadustamine, jms, teeb kurvaks nõukaaja igand – koera koheldakse jätkuvalt nagu koera, st teda peetakse pea sünnist surmani (lühikese) keti otsas. Mõnel kutsul

veab, kui tal on mõistev peremees, kes leiab temaga tegelemiseks aega, ja ta saab mõnikord ka mängida, jalgutada või vabalt joosta. Kuid on palju kurva saatusega, oma karja toimetusi vaid eemalt jälgivaid „inimese parimad sõpru“. Kunagi võib-olla lemmikloomaks võetud koer muutub ketis igavledes tigidaks, ta elab oma frustratsiooni välja, lõrisesed mõodakäijate peale ning kindlasti pole temast suurt abi pererahva vara valvamisel. Teine äärmus, mis aga samuti võrdub looma hooletussejätmisega, on lasta koera vastutustundetult tänavale hulkuma ja lapsi hirmutama.

Linn ehk polegi kõige sobivam koht suurt tõugu koerte pidamiseks, eriti kui ei suudeta maja ümber korraldada aeda ehitada. Praegune kiire elutempo ja materiaalne võidujooks ei võimalda lastelegi piisavalt tähelepanu pöörata, mis siis veel loomadest rääkida. Siiski peaks mõtlema sellele, et ka koerte-kasside näol on tegemist elusolenditega, kel on omad vajadused. Lisaks elementaarsetele vajadustele - toitude ja peavarjule - igatsevad ka nemad, sarnaselt inimestele, hellust, pererahvaga koosveedetud aega, veidigi vabadust ja vaheldust (uusi väljakutseid).

Püüdke ennast kasvõi korraks nende neljajalgsete - eluaegsete vangide - olukorda asetada ja pilt saab palju selgemaks.

Praegune kiire elutempo ja materiaalne võidujooks ei võimalda lastelegi piisavalt tähelepanu pöörata, mis siis veel loomadest rääkida

Loomakaitseaduse kohaselt peab loomapidaja võimaldama loomale „sobiva mikrokliima ja ruumi või ehitise, mis rahuldab liigile iseloomuliku liikumisvajadust“¹. Kuidas seda teha seoses koduloomade, eelkõige kasside ja koertega, jääb igati enda südametunnistusele.

Loomakaitsejate (kelle seltsi asutamisel ka ise osalesin) tegevuse aluseks on veendumus, „et loomadel on bioloogilistest vajadustest lähtuvad instinktid, huvid ja loomus“². Ka iga loomapidaja kohustus peaks olema tagada looma heaolu, st püüda rahuldada tema füüsilisi, käitumuslikke ja psühholoogilisi vajadusi.

¹ Loomakaitseadus, II ptk, § 3, lg 3

² www.loomakaitse.ee/kes-me-oleme/

KUU PILT

Tõrva päästjad
USA-s Firefighter
Combat
Challenge
peaarenil, kus
saavutati
meeskondlikult
viies koht.
Foto: Erakogu

KAS TEADSID, ET?

Indrek Tarand sai 2014. aasta Europarlamendi valimistel Helme vallas sama palju hääli kui terve Reformierakond kokku (88).

628

inimest elas Tõrvas rohkem kui Otepääl viimase rahvaloenduse andmetel.

1092

lugejat on Tõrva üldkasutatavates raamatukogudes läinud aasta seisuga.

Tõrva odapoisid on teel helge tuleviku poole

Egon Ilisson

Sel aastal Eesti meistri- võistlustel kaks kirkamat medalit võitnud Tõrvast pärit odamehed Tanel Laanmäe ja Magnus Kirt esindasid Eestit ka kergejõustiku EM-il.

Tänavu mitmel korral 80 meetri joone alistanud Laanmäe läks EM-ile sõitva odaviskekolmiku esinumbrina, kuid liigne võistluspinge sedakorda meest rahuldava tulemuseni ei viinud. Parimaks jäänud 75.29 andis lõppkokkuvõttes 18. koha. Oma täiskasvanute tiitlivõistluste tuleristid saanud Kirt viskas oda 73.44 meetri kaugusele ja sai sellega lõpuprotokollis 22. koha. Eesti odaviske jaoks päästis tiitlivõistlused kogunud Risto Mätas, kes võitles ennast lõppvõistlusele ja saavutas seal 80.73 kõrge kuuenda koha.

Ometi ei viska tõrvakad pärast väikest tagasilööki odasid nurka, vaid näevad tulevikku selgetes toonides. Kirt, kes plaanib kevadel TTÜ-s äriduses diplomitööd kaitsta, plaanib jätkata täisprofessionaalina. „Sel hooajal tuli mulle kasuks Taneli ja Risto varjus olemine, sest sain trennida ja võistelda ilma liigse pingeta. Loomulikult ei ole plaan nende varju jääda, aga ei taha ka liigseid eesmärke seada,“ sõnas Kirt, kes peab heaks motivaatoriks ka odaviske kõrget taset Eestis. Enda EM sooritusel hindas tugeva kolme pannud Kirt loodab areneda samm-sammult ja usub, et arenguhüpe on võimalik. „Kindlasti võiks järgmisel hooajal rekordtulemus alata numbriga kaheksa ja sealt edasi juba võiks lunastada pääs MMile,“ võtab Kirt tasa ja targu.

Eesmärgid paigas

Sel hooajal pikalt vigastuspausilt naasnud Laanmäe elab suurte eesmärkide

Magnus Kirt loodab õige pea saada 80 meetri meheks. Foto: Erakogu

rütimis. On ju välja hõigatud vekseltulla maailmameistriks. „Ma treenin, puhkan ja toitun nii, nagu üks pro-

fessionaalne sportlane seda tegema peaks,“ räägib Laanmäe, kes kaugõppes ka kehakultuuri studeerib. Sügi-

sel üritab Laanmäe võimalikult kaua laduda põhja vabas õhus, teha mahutreeninguid, joosta metsaradadel ja alles siis minna saali. „Füüsilne põhi on hea, aga jalgadega tuleb tööd teha,“ tunnistab Laanmäe, et sel hooajal olid nõrkuseks just jalad. SK Viraaži esindav Laanmäe tunneb headmeelt, et ka sponsorite lisandumine teeb eesmärkide poole püüdlamise oluliselt lihtsamaks. „Kõige raskem ongi jõuda 85 meetri meeste hulka,“ tunnistab Laanmäe, et see murdepunkt tuleb lähiaastatel ületada. Kui see raske eesmärk täidetud, siis Andrus Värniku Eesti rekordinumbrid 87.83 võiks olla järgmine siht.

Järgmisel aastal saab Värniku MM tiitlist 10 aastat ja paslik oleks meenutada, et tema võidutulemus oli toona 87.17. Ka läinud MM-il võitis Vitežslav Vesely identse tulemusega. Loodame, et Laanmäe on järgmise aasta MM-il võimeline sarnasteks numbriteks.

2014. AASTA HELME VALLA PÄEV

Tarmo Tamm
Helme vallavanem

19. juulil käesoleval aastal toimus Helme valla päev. Viimased 11 aastat on olnud selle toimumise kohaks Helme asula laululava ja selle lähimbrus. Traditsiooniliselt toimus vallapäeva raames käsitöölaad, kus kaubaks kohalike või Eestis valmistatud käsitöö. Laadal sai maitsta ka kohalike poolt valmistatud koduõlut, suitsusinki ja värsket hapendatud kurki. Menükaks kaubaks osutus kohaliku toodanguna Upruse talu poolt valmistatud maitsev juustuvalik.

Päästeametil, Politsei ja Piirivalveametil, Kaitsejõududel, Maanteeametil ja Eesti Punase Ristil oli võimalus tutvustada oma ametit ning igapäevast tööd.

Kohalik Tõrva päästekomando demonstreeris avariasse sattunud sõiduki avamist löiketehnika abil. Vetelpäästjate juures oli võimalik soovijatel harjutada kätt hätta sattunud sõbrale päästerõnga viskamisel seda nii käines olekus kui 1,3-promillist joovet imiteerides vastavate prillide abil. Maanteeamet demonstreeris avariasse sattuva auto üle katuse pöörlemist. Turvavõõga varustatud toolil istudes oli eraldi võimalik kõigil proovida avarii korral toimuva kokkupõrke löögi tugevust. Eesti Punase Risti Valgamaa Seltsi esindajate juures oli võimalik saada teadmisi nii inimese elustamiseks kui ka õiget reageerimist avariasse sattunud inimese abistamisel. Päästeamet võimaldas soovijatel proovida tule kustutamist

vahtkustutiga, sealjuures anti näpunäiteid õigete võtete rakendamiseks. Samuti jagati informatsiooni suitsuandurite ja nende töökindluse kohta. Kaitsejõudude Valgamaa malev näitas erinevaid tulirelvi ja sõjatehnikat.

Laululaval võtsid järgemööda sõna nii vallavanem, volikogu esimees, heakorrakonkursi toimikond kui kohalikud taidlusgrupid. Sportlikus osas said osa võtta erinevas vanuses inimesed. Võeti mõõtu nii täiskasvanute köieveos kui lastele mõeldud erinevates võistlusemängudes. Päeva õhtust osa sisustas laulja Karl Erik Taukar ning tantsuks mängis kohalik ansambel Nööp. Südaööl lasi taevasse korraliku ilutulestiku samuti kohalik ettevõtte Tõrvatuli.

Toimunud vallapäev läks igati

Helme valla päev pakkus publikule võimalust ka oma tantsuoskuseid näidata. Foto: Neil Viskov

korda, ilm oli ilus suvine ja päiksepaisteline. Hinnanguliselt oli õhtuks ansambel Nööbi saatel jalga keerutamas ning lihtsalt muusikat kuulamas enam kui 1600 inimest.

Siinkohal kasutan võimalust ja tänan kõiki, kes andsid oma panuse Helme vallapäeva õnnestumisele. Täna ja kohtume aasta pärast jälle Helme valla päeval!

Ostame metsakinnistuid!

Hind kuni 7000€/ha

www.landeker.ee

info@landeker.ee

5110415

Sandra Saar

Ekspertide hinnangul on vaid aja küsimus, millal seakatk Eestisse jõuab

Pole enam uudis, et seakatk on jõudnud ka Läti piiri äärde. Ekspertid on aga üsna kindlad, et pääsu pole ka Eestil. Eriti hoolikad peavad olema piiriäärseid seakasvatajad ja elanikud.

Helme valla jahimees Üllar Mölder ei osanud kindlalt öelda, kas katk võib Eestisse jõuda. Samas tunnistas ta, et oht on olemas. „Eestis võib juba praegu olla mõni katku nakatunud loom, aga me ei pruugi sellest lihtsalt teada. Massiliselt see aga kindlasti praeguseks hetkeks levitud pole,“ lausus ta.

Eesti piirist ligi 15 kilomeetri kaugusel on olnud augusti keskpaigaks juba viis katkujuhtumit nii kodu- kui metsigadel. Sellepärast arvab Rakvere Farmide tootmisdirektor ja üle 20 aasta seakasvatuse tegev olnud Mati Tuvi, et on vaid aja küsimus, millal katk ka Eestisse jõuab. Põdrala vallas asub kaks sigalat, mis kuulub AS Rakvere Farmide hulka.

Samas tõi ta välja, et oluline on, kas suudetakse panna piir katku levikule. Ta rõhutas, et ses osas peavad teemasse väga tõsiselt suhtuma kõik seakasvatajad, sealhulgas ka need, kes peavad ainult ühte siga.

Kui uurida Tuvi käest, kas tema meelest on riik valmis koheselt reageerima, kui leitakse mõni katku haigestunud loom, leidis ta, et riik on varem oma töö hoopis tegemata jätnud.

„Minu arvates riik on ses mõttes varem oma töö tegemata jätnud, et jahimeeste sõnul on meie metsigade populatsioon umbes kaks korda suurem, kui see peaks olema. Ehk siis kõige potentsiaalsemaid katku edasikandjaid on kaks korda rohkem, kui neid võiks olla. Nüüd hurraaga minna sigu küttima loomulikult ei oleks enam õige, sest see ajab loomad liikvele ja on oht, et ka haiged sead liiguvad kiiremini edasi, kui nad seda muidu teeks. Oluline on hoida katk võimalikult väikesel maa-alal, sest siga sureb sellesse 4-6 päeva jooksul ja siis on ka haiguse kiire leviku oht palju väiksem,“ rääkis ta.

Üllar Mölder arvas, et see jutt ei vasta tõele, et metssigu kaks korda rohkem on. „Eks see ole piirkonniti erinev ja keegi ju kindlalt ei tea, kui palju neid on. Andmed arvukuse kohta on prognoosid.“

Seda teadis aga jahimees omast kogemusest öelda, et siinkandis on võrreldes nelja ja viie aasta taguse ajaga sigu vähemaks jäänud. Peamiseks põhjuseks peab Mölder külmi talvi.

„Vanasti, kui puki otsas istusin, siis käis õhtu jooksul kaks kuni kolm karja sööda juures. Nüüd võid öö läbi istuda ja ei tule ühtegi.“

Jahimees rääkis aga, et metssead on hakanud inimeste koduõue peal käima tammeterusid söömas.

Ka ühe sea kasvatajad peavad oma loomast teavitama vastavaid asutusi. Foto: Sandra Saar

„Varem sellist asja ei olnud. Ei saa küsida ka neilt, et miks te inimeste hoovi tulete,“ naljatles jahimees.

Range kontroll piiriäärsete asulate üle

Mati Tuvi leiab, et riik peab praegu väga rangelt kontrollima Valga ja teiste piiriäärsete asulate turgudel liha ja lihatoote päritolu kohta. Ta lisas, et vähemtähtis pole ka inimeste teadvustamine, kui ohtliku haigusega on tegemist ja kuidas see levib.

„Kui haiguse „rinne“ liigub aeglaselt edasi ilmselt eelkõige metsigade kaudu, siis hüpped Lõuna - Lätist Põhja - Lätti ja võimalik, et sealt edasi ka Eestisse on ilmselt just inimtegevuse tagajärg ehk siis on liikunud nakatunud liha, lihatooted või ka sigade sööt või selle komponendid,“ sedastas tootmisdirektor.

Tuvi tunnistas, et vaatamata katkule toimib seakasvatus kui protsess ikka samamoodi edasi kui varemgi, kuid kindlasti suhtutakse tõsisemalt bioohutusnõuete täitmisel.

Ta lisas ka, et katkuhaige sea liha inimestele kahjulik pole, sest see on ainult sigade haigus. „Siiski, mitte ükski haiguskahtlane siga farmist enne välja ei lähe, kui pole kinnitust saanud, et siga on terve. Selleks toimib meie farmides efektiivne veterinaarne kontroll, lisaks on abiks riiklik vetlaboratoorium ja kogu riiklik vetsüsteem.“

Ta rahustas ka inimesi, et kui katk peaks Eestisse jõudma, siis

katkuhaige sea liha kombinaati ega inimeste toidulauale ei jõua, sest ülalnimetatud meetmed välistavad selle täielikult.

15. augustul peeti Lõuna-Eesti regionaalse kriisikomisjoni erakorralist istungit, mille põhjuseks oli seakatk. Kohale paluti ka Lõuna-Eesti suuremad seakasvatajad.

Seakatk on hädaolukord

Ka kriisikomisjoni esimees, Lõuna päästkeskuse juht Margo Klaos tunnistas, et kriisikomisjonid kogunevad tavaliselt ainult hädaolukorras ning Eestit ähvardav sigade katk seda kahtlemata on.

Kohtumisel arutati peamiselt, kuidas riiki jõudmist vältida, ning kui see ikkagi juhtub, siis kuidas edasi käituda.

Klaose sõnul on praegu kõige tähtsam informeerida inimesi ja et info jõuaks ka selle inimeseni, kel on kodus kasvõi üks siga. Tähtis on korraldada elu-olu oma majapidamises nii, et kodu- ja metsloomad ei puutuks kokku.

Kui taud peaks siiski riiki jõudma, tekitatakse leiukoha ümber valvetsoon. Nakatunud metssea leiu korral kontrollitakse kõik ümbruskonna laudad üle. Kui tõbe ei avastata, saavad loomad edasi elada. Kui aga katk avastatakse farmist, tuleb loomad surmata ning pesta nende eluasest kahel korral desinfitseeriva ainega. Kõrgendatud tähelepanu alla satuvad siis kõik seakasvatajad lähema 10 km raadiuses.

Sealiha hind tõusuteel

Alates kõige lähemast aafrika seakatu leiust Lätis, on moodustatud 40 km laiune puhvertsoon, kus kontroll on eriti tihe. Veterinaar- ja toiduameti töötajad käivad septembri alguseks läbi kõik seakasvatajad, jagavad infot ja kontrollivad loomade tervist.

Tartumaa Põllumeeste Liidu esimees Jaan Sõra on ka seda meelt, et tõenäoliselt katk Eestisse jõuab. Põllumeeste juht on veendunud, et kui seakatk peaks siia jõudma, siis tõuseb ka sealiha hind.

Valga maavalitsuse avalike suhete juht Kaja Mõts ütles, et kuigi hetkel pole ühtegi juhtumit Eestis registreeritud, siis jätkuvalt palub ta teavitada ühe-kahe sea kasvatajatest kas maavalitsust, PRIAt, loomaarsti või Valgamaa veterinaarikeskust. Ta lisas, et antud olukorrast on maavalitsus teavitatud kõiki Valgamaa omavalitsusi, samuti on info läinud jahiseltsile.

„Kuna on kuulda olnud, et Eestis on jätkuvalt loomapidajaid, kelle sead välitingimustes vabalt liiguvad, siis on suurte seafarmide omanike tungiv palve, et ka neid teavitatakse taudiohust, kuna taudi diagnoosimine Eesti territooriumil, kus iganes, mõjutab kogu Eesti seakasvatussektorit,“ andis teada Eva Lehtla põllumajandusministeeriumist.

Ta lisas, et ühtlasi on oluline teavitada inimesi, kes seakasvatusega kokku ei puutu, kuna nad võivad olla viiruse edasikandjaks. Oluline märksõna on siinkohal kahtlase või teadmata päritolu liha piiriäärsetel turgudel.

MIDA TULEKS TEADA?

Hoolikas loomapidaja võtab oma talus või seafarmis haiguse ärahoidmiseks kasutusele vajalikud hügieenireeglid:

- hoiab farmi ukse alati suletud ega luba vabalt liikuvaid koeri ega teisi loomi farmi;
- vahetab lauta sisenedes jalanõud ja üleriided farmirõivaste vastu (kummikud, kittel);
- lubab farmi võõraid inimesi ainult vajadusel (loomaarst, järelevalveametnik) ning järgib, et võõras vahetab jalatsid ja pealisriided farmirõivaste vastu;
- ei luba ühtki võõrast veovahendit otse farmi ukse ette sõita (ka mitte loomaarsti oma);
- järgib, et sööda- ja loomaveokid oleksid tema farmi territooriumile sisenedes puhtad. Vajadusel tuleb need pesta ja desinfitseerida Virkon S lahusega (lahjenduses 1:2000) või 5% kloramiinilahusega;
- ei sööda sigadele toidujäätmeid;
- järgib, et metsast ja jahilt tulnud autod ei siseneks farmi või lauda territooriumile. Selline transport ja metsas kasutatud jalatsid tuleb eelnevalt pesta ja desinfitseerida;
- teeb farmis näriiliste ja kärbeste tõrjet;
- teavitab koheselt loomaarsti loomade haigestumisest.

Allikas: Eeva Peegli Maablogis avaldatud artikkel

Sigade aafrika katkuks nimetatakse sigalaste kergesti levivat nakushaigust, mida põhjustab sigade aafrika katku viirus. ASK viirus ei ela looduses kuigi kaua (näiteks haigestunud looma väljaheidetes kuni 11 päeva), kuid lihas, korjates oluliselt kauem. Kui sigade populatsioon on piisavalt hõre, farmid on suletud, surnud metssigade korjused leitakse ja piisavalt kiiresti hävitatakse, siis on võimalik katku levikule piir panna.

Sigade katk levib haigete loomade omavahelise kontakti teel, samuti haigusetikajatega saastunud loomaveokite, loomakorjuste, jäätmete, sööda, liha ja lihatoodega. Kuna sigade katk on väga nakkav ja kiiresti leviv loomataud, on oluline ennetavate meetmete kehtestamine ning taudi avastamisel kohest tõrjemeetmete rakendamine.

Augusti alguseks on Lätis aafrika seakatu leitud 51 metsseal ja 56 koduseal. Haiguse tõrjumiseks on tapetud 459 kodusiga.

Tõrva jalgpalliklubi tabeli tipus

Tõrva JK tähistamas järjekordset võitu. Foto: Villu Kasak

Marek Vister

Tõrva Jalgpalliklubi liigub Eesti Meistrivõistluste III liiga lõunatsoonis suurepärasel kursil. Koosseisu lisandunud mängumehed ja uus treener on mängupilti veelgi õlitatumaks muutnud. Seda tõestab ka hetkeline tabeliseis, kus hoitakse liidripositsiooni. Selle hooaja peamine eesmärk on tõusta aste kõrgemale ehk II liigasse.

Hooaja algusest juhendab Tõrva JK-d taas Zurab Kvaratshelija, kes on samadele meeste jalgpallitõed selgeks teinud juba siis, kui oldi poisikesed. Vahepeal seitse aastat Tõrva jalgpallielust eemal olnud Zurab tunneb poisid hästi ja teab, millisel

positsioonil keegi mängida suudab.

Tõrva on oma liigas tuntud kui Kalevipoeg, kes on füüsiliselt väga tugev. Tõrva JK on kõige vähem väravaid lasknud (kokku 17 väravat, teistel üldjuhul 25-30 väravat), mis viitab tugevale kaitsetööle. JKT (Tõrva JK) kaitsemüür, mille peamised tugitalad on Erik Raal ehk Buldooser ja Heigo Kosemets, on tagala hoidnud võrdlemisi puhta ja nii jätkates saadab meeskonda kindel edu!

Mida hooaeg edasi, seda rohkem on mehed end tõestama hakanud, sest fänniarmeele ehk Tõrva spartalastele on vaja pakkuda mängu ja emotsioone. Sellega on hakkama saanud Tõrva keskvaljamootor Juhan Kondike ehk Helme Hirm, kes on tõusnud meeskonna üheks liidriks just tänu viimastele

mängudele, kus pallur skoorinud on. Lähikondlaseks kutsuvad Kondikest "Helme Hirmuks" seepärast, et legendide kohaselt olevat seesama mees liigutanud omal ajal lossimägesid. Fännid usuvad, et Kondike on üks võtmemängijaid, kelle abiga liigutakse III liiga võidu poole.

Tõrva JK on terve hooaja mänginud stabiilselt - neljateistkümnest mängust on saadud kõigest kaks kaotust. Kuningatrooni ehk liidrikohta hõivas JKT alles kevadvooru lõpus, enne seda oldi väravate vahega teine. Liiga suurimate väravaküttide edetabelit juhivad küll SK Imavere Forss mängija, aga JKT pallur Oliver "The Great" Suur on iga mänguga üha naljasem ja ihaldab seda tiitlit kindlasti endale. Hetke väravaküttide tabeliseis:

1. Alar Arula (SK Imavere Forss) 18
2. Oliver Suur (Tõrva JK) 15
3. Ergo Eessaar (EMÜ SK) 14

Tõrva Jalgpalliklubi on kogumas üha suuremat populaarsust Tõrvas ja selle lähiumbruses. Meeskonda käib pidevalt toetamas üle 25 inimese, kes löövad trumme ja lehvitavad lippe. Kodumänge peab Tõrva JK Karksi-Nuias, sest vajalikes mõõtmetes kodustaadion Tõrvas puudub. Lootus, et ühel päeval saavad kohalikud taas Tõrvas liigajalgpalli näha, pole siiski klubil kadunud. Meeskond ootab veel rohkem kaasaelajaid, sest seda mürglit, mis platsil toimub, on raske kommenteerida.

Klubi tegemistel saab silma peal hoida Tõrva JK Facebooki lehel. - <https://www.facebook.com/TorvaJK> - KUSKIL MISKIT TOIMUB, J K T -

Valgamaalaste lemmik on fikseeritud pakett

Alates 2013. aasta algusest saab iga elektritarbija Eestis valida endale meelepärase müüja ja paketi. Elektri-turu avanemise eel tekkis suur arutelu selle üle, milline pakettitüüp on kliendile odavam ja milline kallim. Sealjuures kinnitasid paljud spetsialistid, et elektri börsihind on väga muutlik ja madalale hinnale võib näiteks järsk ilmuutus põhjustada suurt tõusu.

Tänaseks on aga iga elektriklient ilmselt märganud, et soovitud lähtuda pakettivalikul eelkõige oma isiklikust vajadusest on vastanud tõele. Elektri-lepingu sõlmimisel ja elektrikpaketi valikul tuleks arvestada sellega, kui olulise osa moodustab elektrikulu eelarvest ning kui suurt kindlustunnet hinna osas soovitakse.

Erinevate müüjate pakutavad pakettid jagunevad üldjuhul börsipakettideks ja fikseeritud hinnaga pakettideks. Peamiselt aga eristab elektrimüüjaid üksteisest see, mis on elektrikpaketi erinevad koostisosad. Mõnede elektrimüüjate pakettid võivad sisaldada kuutasu või mõnd muud täiendavat kulu, mida võib olla lepingut sõlmides keeruline märgata. Sellised esialgu ebaolulisena tunduvad arve koostisosad võivad moodustada kokku isegi kuni 20% elektriarvest.

Nii nagu 2013. aasta alguses on ka täna klientide poolt jätkuvalt eelistatuim hinna fikseerimine – sama selgub ka Eesti Energia Valgamaal elava pea 17 000 kliendi eelistusest. Nii on kogu Eestis kui ka Valgamaal ligi 80% Eesti Energia klientidest valinud osaliselt või täielikult fikseeritud elektri hinna.

Helme valla kaunid kodud said pärjatud

Eike-Eleen Park

Juuniku keskpaigani sai esitada kandidaate heakorrakonkursile "Kaunis kodu 2014". Tänavu viidi konkurss läbi juba 17. korda ning tunnustusi anti välja kolmes erinevas kategoorias – parim pere- ja korterelamu ning talumajapidamine.

Kellele ei meeldiks viibida tunde värskes õhus, pista koduaias kätt mulda ja nuputada, kuhu küll asetada paigutamist vajav istik või kuhu rajada uus peenar või hoopiski hoone. Kuid leidub teisigi, kellele mullas nokitsemise asemel meeldib tasapisi toas tegutseda – sobitada värve, mööblit, luua hubast keskkonda.

„Kauni kodu“ konkurss oli meeldejääv nii mõnelegi osalejale. Pere- ja korterelamu kategoorias parimaks osutunud sõnul jõudis tiitel nendeni täiesti ootamatult. Toominga talu perenaine Merike Soomets ütles, et ise ta end konkursile kirja ei pannud ja seetõttu tuli tiitel üllatusena. Kortere lamute kategoorias tiitli

pälvinud Galiina Riik lisas, et selline üllatus tekitas hea tunde.

Soometsa sõnul harib ta oma aeda nii, kuis jõuab, ja midagi erilist ta selle tiitli saamise puhul tegema ei pidanud. „Kuna ma elan selles majas alles kaheksandat aastat, siis olen enda aeda ülal pidanud nagu kõik teised aiapidajad.“ Veel lisab Kalme külla kodu rajanud Soomets, et tiitel andis talle rohkem motivatsiooni, et osaleda samal konkursil ka mõne aasta pärast.

Žürii sõnul olid kõik majad kaunid ja omamoodi erilised. „Oli palju kodusid, kus oli aastatega palju muutunud, ja üks iga pere harib oma aeda vastavalt sellele, kui suuri kulutusi nad saavad selle jaoks teha,“ sõnas žüriiliige Liivi Arro. Kõige rohkem pani hindajaid imestama see, kui palju oli mõni majapidamine aastaga arenenud. Teist žüriiliiget Ülle Taali pani enim imestama Kalme aiamaade kord ja ilu. „Kui neid vaatasin, tekkis tunne, nagu vaataks seda mõnest filmist, kuigi päeval, mil me neid

küllastasime, sadas vihma, aga kõik oli väga ideaalses korras.“

Parimateks tunnustati:

1. Pereelamute kategoorias – perekond Soomets, Toominga, Kalme külas.
2. Kortere lamute kategoorias – Pargi 2 elamu Patküla külas.
3. Talumajapidamise kategoorias – perekond Tammissaar, Võllaste talu Kirikuküla külas.

Võitjaid autasustatati valla tänukirja ja rahalise preemiaga 60 €. Parimale pereelamule ja talumajapidamisele anti lisaks puidust talusilt. Parimale korterelamule mastivimpel.

Valla tänukirja ja preemiaga 20 € tunnustati:

1. Pärna ja Jõepärna elamute aiamaad Kalme külas. Lisaks puidust silt "KALME".
2. Jaak Tiirak, Oti, Ala külas. Lisaks mastivimpel.
3. Perekond Seemen, Meire, Kalme

Merike Soometsa koduõues on palju kauneid lahendusi. Foto: Erakogu

- küla. Lisaks puidust talusilt.
4. Egon Niitee, Antse, Koorküla külas. Lisaks puidust talusilt.
5. Reet Kõvask, Alliku, Roobe külas. Lisaks puidust talusilt.

4. Perekond Jaska, Harutamme, Karjatnurme külas.
5. Perekond Visor, Suurekivi, Ala külas.

Valla tänukirja ja Mulgi lipuga tunnustati maakonna heakorrakonkursil edukalt esinenud:

1. Perekond Elias, Laose talu Patküla külas.
2. OÜ Combiwood, Möldre külas.
3. Matti Saar, Helme alevikus.

Mastivimplitega tunnustati:

1. Merle ja Kalev Visnap, Nähripeetri talu Kalme külas.
2. Perekond Pärn, Pärna, Kirikuküla külas.
3. Perekond Veidenberg, Kase, Ala külas.

BALTBAT (1993) - Välismissioonide alguseks võib tinglikult pidada ühise Balti rahuvalvepataljoni BALTBAT loomist.

Horvaatia (1995) – Esimeseks välismissiooniks oli ÜRO rahutagamisoperatsioon Horvaatias.

Egon Ilisson

Eesti sõdurid on hinnas kõikjal maailmas

Augusti alguses selgus, et Eesti ei pikenda oma osalust Euroopa Liidu sõjalises operatsioonis Kesk-Aafrika Vabariigi (KAV) pealinnas Banguis.

Helme Kihelkonnaleht uuris lähemalt, mida sellistel missioonidel tehakse ja kui populaarne on kaitseväeteenistus kohalike puhul.

Ajal, mil tundub, et ühiskondlik surve on teinud noortel meestel justkui kohustuseks suurte rahanumbrite teenimise välismaal ja kodumaarmastuse tagaplaanile jätnud, on tegelikult Eesti Kaitseväge, Kaitseleit ja Kaitseministeerium teinud tublised pingutusi, muutmaks noori mehi patriootlikemaks kui iial varem. Vähe sellest, et viimastel aastatel on olnud ajateenistusse kutsutud kümnendi suurim arv noormehi, on suurenenud ka nende noormeeste osakaal, kes ennast vabatahtlikult Eesti riigi kaitseks pakuvad. Kui nii mõnedki „elumehed“ peavad siiani kaitseväeteenistust ajaraiskamiseks ja arvutavad selle ümber saamata jäänud tuludeks, siis kolmandik noormehi teeb ise riigile ettepaneku värbamiseks.

Kuna kaitseväge populaarsus, usaldusvärsus ja ajateenijate arv on üllatusena pöördvõrdelises seoses Eesti rahvastiku arvu kasvuga, siis võib loota, et mõne kümnendi pärast on meil koguni 100 000- meheline reservarmee.

Kuna maailma ajalugu näitab, et alati tuleb valmis olla võimalikeks sõjalisteks konfliktideks, on vaja mehi, kes oleksid sõjaliselt haritud ja pädevamad, et sõjakollete tekkides jagusid, rühmi või pataljone juhtida. Selleks on Eestis olemas nii õppeasutused, mis pakuvad võimalust saada sõjalise juhtimise kõrgharidust, kui ka Scoutsipataljon, mis pakub meestele võimalust osaleda NATO operatsioonides.

Konfliktne piirkond

Helme Kihelkonnalehe ilmumise ajal peaks Tõrvast pärit Indrek Kangur pakkima maailma ühes vaeseimas riigis sõjatehnikat kokku ja ootama, millal stardib lennuk kodu poole. Kangur on üks 50-st Eesti kaitseväelasest, kes peaks augusti viimasel päeval naasma

Kesk-Aafrika Vabariigist missioonilt, mis viiakse läbi rahutagamise eesmärgil konfliktis piirkonnas. Nagu juba tavaks saanud, on eestlased sõjalistel missioonidel väga kõrges hinnas ja saadetakse tihti kõige keerulisematesse piirkondadesse. Erandiks ei ole ka lõpule jõudev missioon, kus eestlased taas kiidusõnu teenivad.

Alates 1995. aastast on missioonidel osalenud üle 2500 sõduri

Laskursanitarina missioonile kaasatud nooremseersant Kangur, kellega õnnestus ühendust võtta, vaatamata tuhandetele lahutavatele kilomeetritele, kinnitab, et Eesti sõdur on justkui kindel kaubamärk. „Eestlased on ka EUFORi Kesk-Aafrika Vabariigi operatsioonil kõrgelt hinnatud. Eesti kontingendi vastutusaladeks on Bangui (KAVi pealinn) kõige probleemsemad linnasoad. Olukord on meie siinviibimise ajal kordades paremuse ja stabiilsuse poole pöördunud,“ on Kangur rahul, et missiooni jooksul on olukord silmnähtavalt paranenud.

Eestist pea 15 korda suurema pindala, kuid vaid kolm korda suurema elanike arvuga KAVi pealinn Bangui, mis asub Kongo Demokraatliku Vabariigi vahetus läheduses, on viimase 50 aasta jooksul vahetanud korduvalt sõjaliste riigipööretega võimu. Pidevad siseriiklikud pinged ja sõjalised vastasseisud olidki põhjuseks, miks ka Eesti sõdurid ja neli soomukit korda looma saadeti. Pärast kuudepikkust tänuväärset tööd võib öelda, et veidi rahulikumat ajal võib missioon lausa rutiinsed mõtted võtta. „Tavaline

päev näeb praegu välja selline, et ärkamisaeg on kella poole seitsmest ning pärast hommikusööki patrullime Bangui tänavatel. Pärastlõunal jõuab puhata ning ka spordiga tegeleda. Öhtul on tavaliselt veel üks patrull,“ võtab Kangur kokku argipäeva, mille jooksul tuleb tegeleda ka muude jooksvate ülesannetega.

Kohalikud suhtuvad hästi

Kuigi sotsiaaldemokraadid olid riigikogus missioonile mineku vastu ja keskerakondlased ei suvatsenud isegi hääletada, on selge, et eestlaste kohalolek on tõstnud oluliselt kohalike turvatunnet ja taganud piirkonnas stabiilsema olukorra. Ka kohalikud elanikud tunnevad Eesti sõdureid hästi ja suhtuvad austusega. „Rõõmus võib olla selle üle, et paljud KAVi elanikud teavad nüüd, millises maailma osas Eesti asub ning millised on inimesed, kes seal elavad,“ räägib Kangur ka sellest, et kohalikele on Maarjamaad veidi tutvustatud. „Alguses arvati miskipärast, et oleme ameeriklased ning hiljem on päritolumaaks pakutud ka Hispaania. Nüüd aga juba tervitatakse meid sulaselges eesti keeles,“ näeb nooremseersant kohalike suhtumises palju positiivset.

Kangur pole nõus skeptikutega, kes väidavad, et missioon KAVis on ilmselge ressurside raiskamine ja tegu on sõdurite jaoks justkui hästimakstud puhkusega. Ka pooljaoülem Mikk Tragon, kes on koguni neljal Afganistani missioonil käinud, ei pea seda turismireisiks: „Missioonipiirkonnas igapäevaselt patrullides kanname siiski oma tavapärasest varustusest ning drillid ja taktika, mida kasutame, on samad, mille olemas omandanud väljaõppes. See, et sinne oht ei ole samastatav Afganistanis olevaga, ei tähenda, et me siia puhkama tulime.

Mida peaks sõdur teadma pressiga suhtlemisel ja kuidas suhtuda sellesse, et sotsiaalvõrgustikesse postitatakse hulgaliselt pilte sõjaväeõppustest/missioonidelt/relvastusest jne?

Kindlasti suudab oma lähedastele kaitseväes toimuvast anda kõige vahetuma ettekujutuse iga sõdur ise. Sotsiaalmeedias ja ajakirjandusega suhtlemisel peaks arvestama, et info jõuab tihti ka nende inimesteni, kellele see otseselt suunatud pole. Avalikkusega suhtlemisel on kaitseväge jaoks oluline eelkõige operatsioonide julgeolek ja sealhulgas üksuste endi turvalisus. Erinevate üksikasjalike detailide jagamine meedias või sotsiaalmeedias võib ohtu seada sõjalisele operatsioonile või mis veel hullem, mitte ainult operatsioonile, vaid kogu üksuse turvalisusele. Tänapäevased vahendid võimaldavad vastasel üsna hõlpsalt internetist ja sotsiaalmeediast infot hankida, seejuures aitab näiteks google translate ületada keelebarjääri ja ei ole oluline, kas vastane on Afganistanis või Ukrainas.

Pressiga suhtlemist koordineerivad kaitseväes teabeohvitserid, kelle poole tuleks ajakirjaniku pöördumisel või ka muude küsimuste puhul pöörduda. Teabeohvitserid on abiks

nii meediaga suhtlemisel, kui oskavad anda näpunäiteid, mida pidada silmas sotsiaalmeedias. Nii nagu tavaeluski on parim lähtuda tervest mõistusest. Mitte igasugune info ja detailid ei sea kaitseväge tegevust veel ohtu. Kindlasti võib oma sõprade ja tuttavatega jagada näiteks infot truu-dusetootuse andmise üritusest kui ka väeosa avatud uste päevast. Meediaga suhtlemisel tuleks igal kaitseväelasel lähtuda temale antud ülesannetest ja oma vastutuse tasemest. Samuti on oluline, et kommenteerimisel lähtutaks faktidest ega asutaks spekulatsioonidele. Sotsiaalmeedia on nüüdseks osa meie igapäevaelust ning kui sõdur oma tuttavatega missiooni või õppuse kohta infot jagab, pole selles midagi taunimisväärtset seni, kuni ei seata ohtu kellegi turvalisust või privaatsust.

N-Itn Roland Murof
Kaitseväge Peastaap
Strateegilise kommunikatsiooni osakond
pressijaoskond

Kosovos (1999-2010)
– üle kümne aasta kestnud missioon, mis päädis Kosovo iseseisvusega (Eesti tunnustas 13. riigina).

Iraagis (2003-2009) – Esimene inimohvitega missioon, kui 2004. aasta 28. veebruaril hukkus Estpla-8 nooremseersant Andres Nuiamäe.

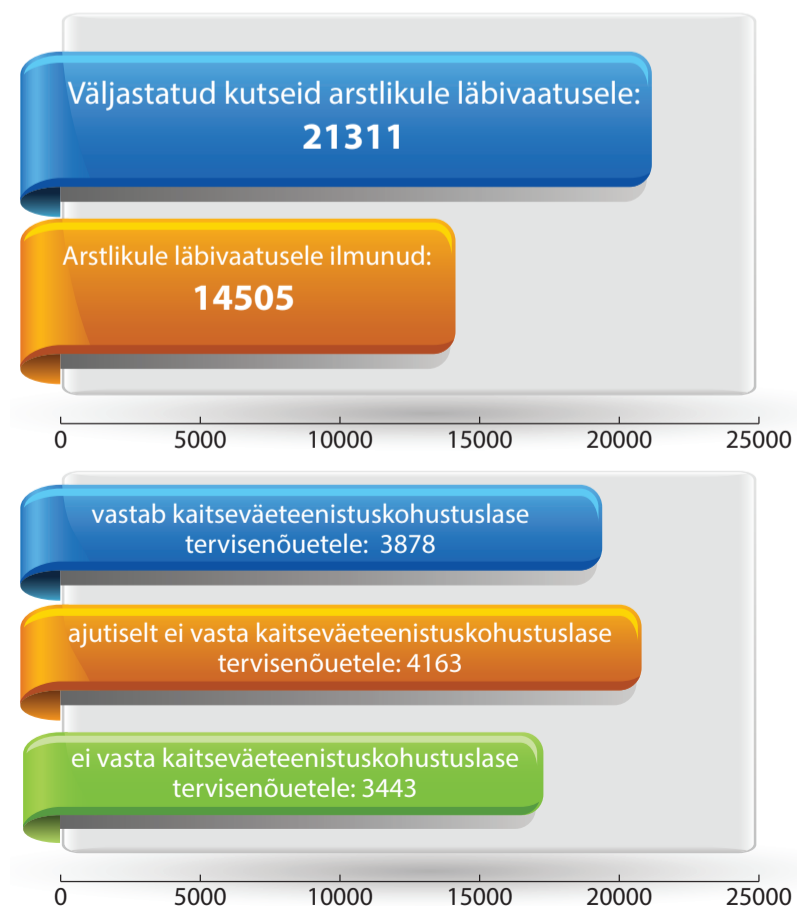

Afganistanis (2003-2013) – Kõige ohvrirohkem missioon, kus hukkus 9 kaitseväelast ja sai vigastada üle 90.

Kohalikud põnnid sätsisid ennast meelsasti nooremseersant Indrek Kanguriga pildile. Foto: Erakogu

KAITSEVÄETEENISTUSKOHUSTUSLASE TERVISENÕUETELE VASTAVUSE HINDAMINE 2013

allikas: Kaitseministeerium

Meie tööd defineerib see, mida me teeme, mitte see, kus me oleme,” räägib kogenud kapral Tragon. Esimesel välismissioonil olev Kangur küll võrdlusmomenti ei oma, kuid ei alaväärista Musta Mandri ettearvamatu ohte: „Igal operatsioonil on omad ohud ja nende iseloom sõltub alati konkreetsest piirkonnast ning olukorrast. Kindlasti ei ole KAV ohutu koht, vastasel juhul ei oleks EUFORi operatsiooni vaja.“

Sõdureid kõikjalt Eestist

See, et Eesti kaitseväelasi järgnevatel aastatel suure tõenäosusega väljaspoole Euroopa Liitu konflikte lahendama ei saadeta, vähendab nii mõnegi sõduri võimalusi oma ambitsioone täita. Ajateenistuse Kuperjanovi jalaväepataljonis rühmaparameedikuna läbinud Kangur selles väga suurt numbrit ei tee. „Harjutame ikkagi pidevalt ja oleme valmis erinevaid ülesandeid erinevates paikades täitma, kui Eesti peaks nii otsustama,” räägib Kangur. „Muidugi saab välismissioonilt hindamatu teenistuskogemuse ning ka tavalisest kõrgemat palka. Välisoperatsioonil

Riik: Kesk-Aafrika Vabariik
Pealinn: Bangui
Rahvaarv: ca 5 miljonit
Inimeste eeldatav eluiga: 51 aastat
Alla-5-aastaseid alakaalulisi lapsi: 28%
Lapstööjõud (5-14a): 47%
Abivajadus: ca 400 miljonit eurot

Miks kriis tekkis?

Endine Prantsusmaa koloonia Kesk-Aafrika Vabariik saavutas iseseisvuse 1960. aastal ja on alates sellest ajast peale olnud poliitiliselt ebastabiilne. Kui mõned aastad tagasi tundus, et olukord paraneb, siis kõik pöördus 2013. aastal, kui mässulised kõrvaldasid ametist president Francois Bozize. Võimuvahetusele järgnes julm etniline ja religioosne sõda kristlaste ja moslemite vahel, mis ei ole tänaseni lõppenud. ÜRO on KAV-i nimetanud läbikukkunud riigiks.

Mis on suurimad probleemid?

Sisepõgenikud – 644 000 inimest on pidanud oma kodu maha jätma ja see arv kasvab kiiresti. Pagulased – 340 000 inimest on pagenud naaberriikidesse. Näiteks jõuab iga

päev Kameruni 10 000 nõrga tervise või sõjaväestega põgenikku. Toidupuudus – 90% inimestest saab süüa vaid ühe korra päevas. 1,6 miljonit inimest vajab kohest toiduabi, rohkem kui 100 000 last kannatavad alatoitumuse käes. Puhast joogivesi ja sanitaartingimused – 900 000 inimest ei ole puhast vett ja nende tervis on ohus (koolera jm. haigused) ebahügieeniliste tingimuste tõttu. Lapssõdurid – võitlevad pooled on värvanud palju lapssõdureid, keda nad ei taha vabastada. Turvalisus – mässuliste sõjalise tegevuse tõttu on pea kõik riigi elanikud ohustatud. ÜRO peasekretär on hoianud, et halvimal juhul võib korduda Rwanda genotsiidi stsenaarium.

allikas: terveilm.ee

osalemine on aga vabatahtlik ning on ka neid sõdureid, kes eelistavad oma teenistuse jooksul kodumaal töötamisega piirduda.“

Helme kihelkonnast on olnud palju mehi erinevatel sõjalistel välismissioonidel. On neid, kes tegutsenud nii erafirmade palgal piraadikütina kui ka näinud sõjakoledusi Iraagis ja Afganistanis.

Siiski ei ole ka suurlinna meeste jaoks sõdurielü sugugi võõras ja isegi globaalses pildis leviv arvamus, et maapoisid on suuremad patrioodid kui need, kes linnast pärit, meie riigis paika ei pea. „Olen küll kunagi lugenud artiklit, kus väideti, et USA armees on isikkoosseis enamjaolt pärit maapiirkondadest, aga eestlaste koosseis on minu meelest täitsa

pooleks jagunev – nii linnast kui maalt on pärit võrdne arv inimesi,“ ütleb Kangur ja tunnistab, et minceid isikuomadusi päritolu sõjaväes ei määra.

Plaanis puhata

Kuid missioonidel olles ei pea sõdurid olema ainult valvepostil, vaid saavad tegeleda vabal ajal ka oma meelishobidega. Indrek Kanguri sõnul on sõdurite peamiseks meelistegevuseks sportimine, kuid samuti lugemine on populaarne ajaviide. Elupõline tõrvakas Kangur on ise korvpallihuviline ja üritab võimalikult palju hoida silma peal maailma tippkorvpallitoimuval. 30. augustil algavate korvpalli maailmameistrivõistluste otsustavaid mänge saab mees juba kodus jälgida ja oma lemmikutele pöialt hoida. „Missioonile järgneval puhkusel tahaks tegeleda kodust eemalviibimise tõttu unustusehõlma vajunud hobidega ning ka natuke reisisida. Tööle naastes aga vastu võtta uusi ja huvitavaid väljakutseid,“ näeb 23-aastane Kangur ees tegusaid aegu.

2014 avati Paldiskis välisoperatsioonidel langenud kaitseväelastele pühendatud mälestusmärk

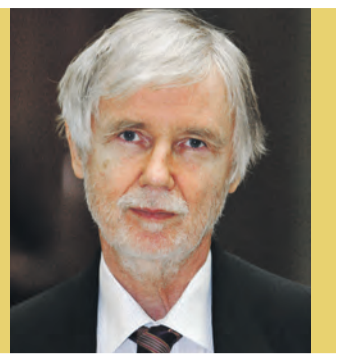

Viimased neli aastat on kõigis kihelkonna omavalitsustes registreeritud töötute arv vähenenud igal aastal.

14

küla on nii Helme kui ka Põdrala vallas. Ainuke alevik on Helme.

Soome praeguse välisministri Erkki Tuomioja vanaema on Alal sündinud Hella Wuolijoki.

Deivi Kivi

Riidaja mõisapäev ja Perepäev ühendasid väed

24.

augustil peeti Riidaja mõisapargis maha kaks üritust ühes: juba staažikas Riidaja mõisapäev ja kolmandat korda toimunud Perepäev.

Riidaja mõisapäeva tähistatakse alates 2001. aastast. See sai alguse von Strykide järeltulijate huvist säilinud kabel taastada. Selleks kogusid nad suguvõsa liikmetelt annetusi ning selle, mis puudu jäi, andis Põdrala vald. 25.augustil 2001. aastal toimus Gerdruta kirik-kabeli sisseõnnistamine, mida viis läbi peapiiskop Jaan Kiivit. Kohal viibis ka 14 von Stryki järeltulijat, kelle suguvõsala kuulub Valgamaal veel Taagepera loss, Puhja mõis ja Triigi mõis. Seal tekkiski mõte korraldada igal aastal mõisapäev, mis on ka teoks saanud.

2011. aastal, mil Gerdruta kabeli taasavamisest möödus 10 aastat, tulid kohale 17 von Stryki suguvõsa liiget, kes olid teekonna ette võtnud nii Saksamaalt, Kanadast, Rootsist, Ungarist, Poolast ja isegi Boliiviast.

Von Stryki suguvõsa kokkutulemine Riidaja mõisapäeval. Foto: Erakogu

“Aga igal aastal on meid oma kohalolekuga austanud Diethmar ja Elma von Stryk, kelle kodu on Viljandis,” lisab Riidaja Kultuurimaja juhataja Anne Jaakson.

Päeva alustatakse tavaliselt jutlusega kabelis, mida peab Helme Maarja koguduse õpetaja Arvo Lasting. Saab kuulata koorilaulu

ja sel aastal rõõmustas inimesi oma muusikaga Mõisaküla koor Kungla. Edasi mindi mõisahäärberi juurde, kus toimusid erinevad tegevused: käsitöö õpituba, ponisõit ja näomaalingud. Mullu aitas Perepäeva läbi viia Elamuspank ja nii ka sel aastal. Elamuspank paigaldas mõisaparki madalseiklusraja,

RIIDAJA MÕISAST

Anne Jaakson

Arhitektuuriajalooliselt silmapaistvaim ansambel Valgamaal. Kannab vanades ajalooürikutes saksapärase Morsel Podrigeli nime, praeguse nime sai mõis sel ajal, kui ta kuulus Freytag von Loringhovenite valdusse. Siiani säilinud mõisahooned ehitatud 1762.a ja on üks väheseid puidust barokstiilis mõisahooned ümbruskonnas. Esmateated 1223. aastast (Poderiale), mõisat (Morsel

zipline'i, ronimisseina ning toimus ka vibuturniir, kastironimine ja lapsed said trallida Tiigriraja-batuudil. Mõisapäeva raames said külastajad kuulata huvitavat loengut, mida sel aastal pidas Riidaja Põhikooli õpetaja Merike Priendethal, kes kirjutas oma lõputöö teemal “Riidaja mõisa talupoegade tegemised 19. sajandil.” Riidaja Kultuurimajas oli võimalus osta kohvikust kohvi ja pirukaid ning vaadata näitust. Mõisahäärberis asub ka ajalootuba,

Podrigel) on mainitud esmakordselt 1593. aastal, mil see kuulus juba (1562 aastast) von Stryki suguvõsala. Aastatel 1697-1725 oli mõis panditud Freytag von Loringhofenile. 1853. aastast alates oli omanik Friedrich von Stryk. Viimane omanik oli Friedrich Georg von Stryk. Kui mõis 1919. aastal võõrandati, majutati häärberisse asunikutalude ehitajad. Aastail 1923-1967 tegutses mõisahoones kool, kapitaalremondi järel kohaliku kolhoosi kontor.

kuhu on kogutud erinevaid esemeid ja pilte. Öhtu lõpetasid Tõrva poisid Vallatud Kuued. “Ootame külastama kõiki huvilisi ja kõiki endisi elanikke ka järgmistel aastatel”, kutsus Jaakson edaspidi üritusest osa võtma. Üritus on kõigile tasuta ning päeva aitavad läbi viia MTÜ Põdrala Külade Ühendus, Põdrala vald, Riidaja Kultuurimaja ning projekti rahastab Siseministeerium kohaliku omavalduse programmi vahenditest.

Taagepera kirikust

Arvo Lasting

10. augustil mälestasime Taagepera kirikus Hendrik Kokamäe. Kohal viibisid tema lapselapsed

Lemm Proos Rootsist ja Enely Rebane koos abikaasa Eddiega Kanadast, päeva aitas korraldada Eesti Piibliseltsi peasekretär Jaan Bärenson. Muusikat pakkusid Katrin Kanukene ja Thea Leitmaa ning ansambel Hõbetäht.

H.Kokamägi sündis 9. mail 1884 Taageperas Linnaste rehes Kaarli ja Ann Kokamäe 6 lapsest vanimana. Tuntud kirjaniku Hella Wuolijoe ja H.Kokamäe vanavanaisad olid vennad. H.Kokamägi õppis Taagepera vallakoolis, Helme kihelkonnakoolis ja Valga Linnakoolis, edasi Helsingi misjonikoolis 1904-1910. 1910-1917 töötas Kokamägi Hiinas misjonärina. Hiinas abiellus ta Soome misjonäri

Alma Maria Uuraslahtiga. 1920-1923 teenis Kokamägi Hiiumaal luterliku pastorina. 1.sept 1924 asus ta Tallinnas tööle Briti ja Välismaa Piibliseltsi. Ta saatis kirju ja aruandeid Londonisse Piibliseltsi peakeskusesse ja tellis seal Piibleid Eestis levitamiseks. Tema agara ja tänuväärse töö lõpetas Nõukogude okupatsioon, kes lausa põletas Piiblid, mis 1940. aastal lattu olid jäänud. Tallinna ajal astusid Kokamäed Evangeeliumi Kristlaste Vabakoguduse liikmeteks.

1944.a. lahkus Kokamägede pere esmalt Soome, seejärel Rootsi. Rootsist toimetas H. Kokamägi Eesti vabariikute häälekandjat Kodumaa Häälde. 1951. a sõitsid Alma ja Hendrik Kokamägi Kanadasse Torontosse. Siin tegi Kokamägi kaastööd raadios „Ususõnumi“ saadetele ja juhtis Eesti Vabakogudust vanemana.

15. detsembril 1960 Hendrik

Kokamägi suri. Ta maeti Toronto Yorki kalmistule. Viimasel pühapäeval enne surma juhatas ta veel Wellesley kirikus jumalateenistust.

Hendrik ja Alma Kokamäe lapsed: poeg Enok Rahuleid Kokamägi sündis Hiinas, hukkus 1944.a. Karjalas sõdurina. Tütar Taimi Rhode Proos sündis Hiinas ja elas viimaks Rootsist, tema poeg on Lemm Proos. Kolm tüdrikat elasid viimaks Kanadas ja USA-s: Valviki Valkopilvi Siitam sündis Soomes, Hiiumaal sündisid Salme Ruth Tamm (tema tütar Enely Tamm oli meil külas) ja Aune Oode Eller. Tütarde perekonnanimed on siin antud abiellumisjärgsetena.

Hendrik Kokamägi oli alati väga aktiivne kirikutöeline. Kui mõnel suvel tema pere puhkas Taageperas, siis ta ise toimetas ikka Piibliseltsis. Ta osales paljudes kirikutegevustes. Pagendusteekeonnal Rootsist

põgenikelaagrites ja Kanada laevärännul pidas ta jumalateenistusi. Alati otsis ta omale elupaiku, kus sai võimalikult aktiivselt kirikutööd teha. Kodumaal hinnatakse tema panust kõrgelt just Eesti Piibliseltsis.

ORELIKONTSERT

2. augustil täitsid Taagepera kirikut orelikontsertihuvilised. Taasesitati kava, mille 1975. a salvestas prof Hugo Lepnurm heliplaadile „Eesti oreleid-9“. Lepnurm on 31. oktoobril 100. sünniaastapäev. Ta suri 1999.a. Lepnurm hoidis Eesti orelikultuuri elus kogu nõukogude aja ja oli kirikumuusikuna tegev kuni surmani. Seekordsel kontserdil mängisid Ene Salumäe, Urmas Taniloo, Pille Metsson, lisaks Edouard Oganessian Prantsusmaalt ning Tallinna kammerorkester 8-liikmelises koosseisus.

KIRIKUTEATED

Õpetaja Arvo Lasting puhkusel
24.aug-14.sept.
31.aug kl.11 jumalateenistus Helme kirikus, teenib õp.Helmut Mõtsnik Viljandist.
7.sept.kl.11 jumalateenistus Helme kirikus, teenib õp.Hedi Vilumaa Kõpust.
7.sept.kl.14 jumalateenistus Taagepera kirikus, teenib õp.Hedi Vilumaa Kõpust.
14.sept kl.11 jumalateenistus Helme kirikus, teenib Tiit Maasikmäe, usuteaduse tudeng Tartust.
20.sept. kl.11 jumalateenistus Helme kirikus, teenib õp.Lasting.
20.sept kl.11 jumalateenistus Taagepera kirikus.
L 27. sept kl.16 pidulik jumalateenistus Helme kirikus. Helme koguduse 685. aastapäev. Mulgikeelne jumalateenistus. Ansambel Triskele laulab Lõuna-Eesti vaimulikke rahvalaule.

Aleksander Zemskov

Tõrva konstaablijaoskonna piirkonnavanem

Tõrvas tähistati politseimaja sünnipäeva

Tõrva politseimaja aadressil Veski tänav 5 ehitati 1905. aastal Patküla mõisniku Harald von Stryki poolt. 1919.a. augustis see maja riigistati ja miilitsaülem Mart Kase tõi Tõrva jaoskonna Veski tänav 5 majja. Varasemalt oli politseimaja asunud Tartu tänav 27.

1936. aastal leiti riigikontrolli poolt, et politseimaja ruumid on tervislikult halvad ja kitsad ning seoses sellega tehti majale 1937. aastal juurdeehitus, kuhu ehitati ka uus arestimaja. Vana arestimaja paiknes Veski tänav 4.

ENSV ajal töötas Tõrva linnas Veski 5 asuvas majas miilits. Valga Politseiprefektuur moodustati Eesti Vabariigi Valitsuse 23. novembri 1990.a. määrusega nr 224 ja 1. märtsil 1991. aastal koondati kõik miilitsad. Valga Politseiprefektuuri tuli tööle 69 endist miilitsat.

Tõrva politseimaja juhiks määrati komissar Henn Markson, kes töötas Tõrva Politseijaoskonna juhina aastatel 1991-1994. Aastatel 1994-1997 juhtis jaoskonna tööd

komissar Andres Luik, 1997-2005 komissar Juhan Ilisson ja 2005. aastast kuni käesoleva ajani on piirkonnavanem Aleksander Zemskov.

1990. aastate alguses oli Tõrva politseijaoskonnas töötajaid 30 ringis, sest oli ka ööpäevane korrapidamisteenistus. Täna on päevaks

on läbi reformide ja ümberkorralduste Tõrva konstaablijaoskonnas tööl 12 tublit politseinikku ja teenistajat.

Põdrala ja Tõrva olid aastal 2013 maakonna kõige väiksema kuritegevusega omavalitsused. Ka Helme jääb tublisti alla Eesti keskmisele.

Taas on käivitunud üleriigiline reform, mis ei jäta puutumata ka Tõrvat. Paljudel Tõrva konstaablijaoskonna töötajatel muutub igapäevane töökorraldus, aga politseinikud peavad olema paindlikud ja ajaga kaasas käima. Kõige olulisem on, et kõik Tõrva konstaablijaoskonnas töötavad politseinikud jätkavad oma endises tööpiirkonnas teenistust.

Tõrva politseimaja 95. aastapäeva tähistati väljapanekuga maja ajaloo ja tänapäevast. Külaskäik oli Lõuna prefektuuri ja Valga politseijaoskonna politseijuhid, Tõrva, Põdrala, Helme ja Hummuli omavalitsuste juhid. Tõrva politseinike endised ja praegused töökaaslased.

Paljude õnnitluste ja tänukõnede hulgas jäi aga Tõrva politseinike meelde Lõuna prefektuuri prefekti Tarmo Kohvi sõnavõtt, kus ta ütles, et on antud kooskõlastus Tõrva politseimaja renoveerimiseks koostöös Tõrva linnaga.

Kõikide eelduste kohaselt tähistame ajaloolise Tõrva politseimaja 100. aastapäeva renoveeritud kaasegese hoones.

Muusikakooli õppeaasta lõppes toredate kontsertidega

Thea Leitmaa

Tõrva muusikakooli direktor

Ühel kaunil kevadõhtul oli Tõrva kirik-kammersaal noorte muusikute päralt. Toimus muusikakooli lõpetajate kontsert-aktus. Lõputunnistuse said Tõrva Muusikakooli 27. lennu lõpetajad Sandra Buda (klaver) ja Kaie Leppik (klaver).

Kontserdi avalugu kõlas muusikakooli viiuldajate ansamblist (õp H. Hernits). Seejärel laulis saalitäis rahvast ühiselt kooli kauaaegse direktori Aino Orgse „Tammede laulu“, mis kuulutati Tõrva muusikakooli lauluks 2010. aastal Tõrva muusikakooli 25. juubelipäeva eel.

Tunnistuse muusikalise alghariduse (IV klass) omandamise kohta said Fiona Kaldmaa (kitarr), Kirke Klaarika Kristina Kuimet (klaver - kiitusega), Mialii Laanisto (kitarr - kiitusega), Merit Letlane (klaver), Katre Marit Liiv (klaver), Jane Moosus (plokkflööt), Agnes Põldma (viul), Gaida Kertu Roos (viul), Kristina Sidorova (viul), Karl Aleksander Slog (kitarr).

Kiituskirja vääriliseks hinnati: Martin Hindre (klaver), Kerttu-Karoline Kuimet (löökpill), Helena Kärson (klaver), Sandra Raag (klaver), Charlotte Saarmäe (viul),

André Alexander Sults (kitarr), Geiti Tiirak (plokkflööt), Liisi Üksvärav (klaver) I klassist; Eike Engelbrecht (flööt), Kärõl Kangur (klaver), Kersti Põldsalu (klaver) II klassist; Erika Buda (viul), Maria-Helena Lüüs (klaver), Katariina Mehide (klaver) III klassist; Riin Lepik (klaver) V klassist ja Mare Vahtre (kitarr) VI klassist.

Kontsert lõppes muusikakooli orkestri ja Tõrva laulustuudio solistide ühisesinemisega.

Tõrva muusikakool on piirkonna ainus professionaalset muusikalist haridust andev õppeasutus. Koolis õpivad lapsed Tõrva linnast ja ümberkaudsetest Helme ja Põdrala valdadest. Muusikakooli vajalikkust piirkonna noorte jaoks tõestab järjest kasvav huvi pillimängu õppimise vastu.

Muusikaõpetuse põhiliseks ülesandeks on noortes huvi ja positiivse hoiaku tekitamine muusikaliste tegevuste suhtes. Muusikaline tegevus (laulmine, pillimäng) stimuleerib lapse üldist arengut. Muusikaga tegelemine võimaldab teravdada ja parandada mälu ning õppimisvõimet, aitab kujundada väärtuslikke isiksuseomadusi nagu tööarmastus, kohuse- ja vastutustunne. Muusikalis-emotsionaalsete elamuste kaudu areneb loominguline aktiivsus ja

Tõrva muusikakooli orkester ja Tõrva laulustuudio solistid (vasakult): Sandra Buda, Karl-Sander Soro ja Pamela Paul.

kujunevad väärtushinnangud. Muusika ja pillimängu õppimine nõuab tugevat tahtejõudu. Et heade tulemusteni jõuda, tuleb palju harjutada. Õpetajate ülesandeks on lastes muusikahuvi tekitamine ja säilitamine muude ahvatluste kõrval.

Üks Soome pedagoog on öelnud: „Muusika puhul ongi lummas see, et ega sa selles asjas kunagi päris valmis ei saa. Kõige tähtsam on anda edasi muusika rõõmusõnumit, millest ma ka ise olen osa saanud.“

Juunis toimus Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses Liivimaa Noorteorkestri esimene avalik kontsert. Avasõnad ütles Valga muusikakooli

direktor Ants Loos. Valgamaale Noorteorkestri loomise idee autori, Eesti Sümfooniaorkestrite Liidu presidendi Jüri-Ruut Kanguri sõnul oli 2013. aastal Eestis juba 28 noorteorkestrit. Orkestrid puudusid vaid Narvas ja Valgamaal. 2013. aasta 24. novembril sai teoks juba tegutsevate noorteorkestrite kontsert Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses. Orkestris mängisid esmakordselt kaasa Valga, Valka, Antsla ja Tõrva muusikakoolide õpilased.

Liivimaa Noorteorkester on koos käinud ja proove teinud alates jaanuarist Valga muusikakoolis. Orkestri dirigent ja muusikaline juht on Tõrva muusikakooli puhk- ja löökpilliõpetaja

Anton Kogan. Kevadise kontserdi kava oli noortele mängijatele jõukohane. Lood kõlasid nauditavalt ja kõige tähtsam, et noored muusikud said toreda orkestrimängu kogemuse, mis innustab neid pillimänguga jätkama.

Liivimaa Noorteorkestris mängisid Tõrva muusikakooli noored viiuldajad Erika Buda, Birgit Jaani, Kärt Karu, Agnes Põldma, Roosi Rahn, Gaida Kertu Roos, Kristina Sidorova ja Janely Vahar ning vilistlane-saksofonist Urmo Kannukene. Noori toetasid õpetajad Heinar Hernits ja Mati Mölder. Laval oli kokku 190 muusikut. Liivimaa Noorteorkester jätkab tööd ka uuel hooajal.

Tõrva Loits pakkus kärtsu ja mürtsu

Tõrva Loits toimus sel aastal juba seitsmendat korda ning nagu mullugi oli toimumispaik Veskijärve saartel. Eesti rahva ennemuistseid lugusid etendasid Winny Puhh, Metsatöll, Trikivabrik ja paljud teised. Publikule pakkusid mõnusat äraolemist ka Hendrik Sal-Saller koos orkestriga ning Vallatud Vestid.

Publiku käima tõmbamisega polnud esinejatel mingeid probleeme. Foto: Andrus Abel

Teemakohane tuleshow sai publikult vaid kiidusõnu. Foto: Andrus Abel

Taaskord olid kohal maailma suurimad trummid. Foto: Ülav Neuman

Koreograaf Märt Agu ei lasknud end vihmast segada. Foto: Ülav Neuman

Winny Puhh pakkus pealtvaatajatele tõsise vaatamängu. Foto: Andrus Abel

Seekordne loitsuja au langes Tõrvast pärit näitleja Adeele Sepale. Foto: Ülav Neuman

Esinejad ja publik saabusid üritusele ühtses rivis. Foto: Andrus Abel

Kombekohaselt võõrustas Loits täismaja. Foto: Andrus Abel

Deivi Kivi

Põdrala laste meelispaik on noortekeskus

meilus ja rahulikus Riidaja mõisapargis asub kultuurimaja ning selles omakorda Põdrala Avatud Noortekeskus, kus valla noorsootõtaja Kadi Rahnu sõnul noored saavad ainult toredaid asju teha.

Noortekeskus sai elu 2011. aastal MTÜ Põdrala Külade Ühenduse initsiatiivil ja Põdrala valla toel projektikonkursi "Väärt elukeskkond" tulemusel. Noored ootasid seda väga ja nii leiti sobivad ruumid, mida hakati remontima ja sisustama. Kultuurimaja on järk-järgult renoveeritud ning kõik olmeruumid on väga heas korras. Majas on uus, kaasaegne köök ning kohe varsti avatakse fuajees näitusesaal-küla-

kohvik, mis on avatud ürituste ajal ja kohalike elanike initsiatiivil.

Noortekeskuse argipäev on kooliperioodil ja suvevaheajal erinev. "Kuna meil on ikkagi nii-öelda hajaasustus, ehk paljud noored ja lapsed elavad noortekeskusest kaugel, siis põhiline elu käib ikka siis, kui tunnid on lõppenud ja buss pole veel lapsi koju viinud," sõnab noorsootõtaja Kadi Rahnu, kes on ametis olnud alates 2014. aasta märtsist. Põhiliselt külastavadki noortekeskust õpilased vanuses 8-13, kellel on vähem koolitunde ja enne bussi aega noortekeskusest läbi hüpata. Hubane ja mitmekülgsete võimalustega kaasaegne noortetuba pakub vaba aja veetmiseks erinevaid võimalusi. Saab mängida õhuhokit, lauajalgpalli,

xboxi, Wii'd ja loomulikult ei puudu toast suur lameekraaniga telekas ning arvuti koos suurepärase kõlarisüsteemiga. Lisaks pakub keskus suurt mänguvalikut ning filmikollektsiooni, mis on soetatud noortele suunatud projektitoetusest. Mõnusaks olemiseks on noortetoas diivanid ja kott-toolid ja kultuurimaja fuajees saab mängida piljardit, mis on noormeeste lemmiktegevuseks.

Ilusate ilmade korral mängitakse väljas erinevaid õuemänge. Näiteks kevadel said noored osa võtta maastikumängudest mõisapargis ja suve alguses peeti ka piknikku. Korraldatud on filmiõhtuid; tüdrukute õhtu, kus vaadati filme ja räägiti tõsisematel

teemadel ning küpsetati muffineid; volbripidu, kus lapsed ja noored tulid kohale kostüümides tantsima ja trallima; *playback show*, kus noored said oma jäljendusoskust proovile panna, ja teisigi põnevaid üritusi.

Tulevikuplaanid küpsevad

Tulevikus on plaanis poisteõhtu ning ka tüdrukute õhtu kordus, mardi- ja kadrikarneval ja kuna noorsootõtaja sõnul meeldib noortele oma initsiatiivil teha näitemänge, siis proovitakse ka seda külge edasi arendada ning miks mitte neid ka suurema publiku ette tuua. Veel tahetakse korraldada kohtumisõhtuid huvitava ja tuntud inimestega.

Vanematel noortel, vanuses 13-16, puudub harjumus noortekeskust külastada. "Kuna varem meil sellist kohta ei olnud ja spetsiaalselt noortele orienteeritud tegevus puudus, siis on selles vanuses noored pidanud oma vaba aja mujal veetma," tõdeb Kadi Rahnu, kuid lisab, et nooremad on aktiivsemad, "Neil on soov ja tahe ning ka võimalus käia. Loodangi, et neist kasvab hiljem välja grupp aktiivseid noori, kes sama initsiatiivikalt jätkavad kooskäämist. See ongi eesmärk ja perspektiiv- kasvatada noortes harjumust käia, teha ja olla aktiivne." Rahnu loodab, et tulevik on helge ja maale ikka mõni pere elama jääb või tuleb isegi juurde.

Annan laulu- ja pillitunde Tõrvas ja selle ümbruses.

Tavatunnid, teraapiatunnid, sotsiaaltunnid.

Pillidest võimalikud enamused pillid ning lisaks teraapiapillid, teraapiilised võtted, sotsiaalpillid, võimalik mängimine grupis ja individuaalselt.

Kontakt telef: 52 67 569

Liia Laanmets- Ojap

30/08/2014
PIKASILLA KOOLI KOKKUTULEK

14.00 MÕTTEKODA
MIS SAAB PIKASILLA KOOLIMAJAST?

17.00 KONSERTKOHTUMINE
KRISTIINA EHIN JA SILVER SEPP

19.00 TANTSUÕHTU
MÄEOTSA KAPELL

KOHAL FOTOGRAAF, AVATUD KLASSIRUUMID JA KOHVIK

LISAINFO: WWW.PIKASILLA.EDU.EE
JA PIKASILLA KOOLI VIJUSLASED

EELREGISTREERIMINE: MARILII.SANG@GMAIL.COM
JA 5561 8656

AS Tõrva Elekter tänab 20. tegutsemisaasta täitumise puhul kõiki kauaaegseid kliente ja koostööpartnereid.

Olav Napritson juhataja

Uuel õppeaastal alustavad Helme valla koolid õppetööd järgnevalt:

Ala Põhikooli pidulik aktus toimub 1. septembril algusega kell 9.00.

Ritsu Lasteaed-Algkooli pidulik aktus toimub 1. septembril kell 10.00.

HEAD UUE ÕPPEAASTA ALGUST KÕIGILE!
Helme Vallavalitsus

Tõrva Gümnaasiumis on aktused
1. septembril kell 9.00
1. - 6. klass ja 12. klass kell 10.00 7. - 12. klass

TÕRVA MUUSIKAKOOLI AKTUS

1. SEPTEMBRIL KELL 12.00

Kui soovid kindlat töökohta pidevalt laienevas ettevõttes, siis tule tööle Maximasse!

Maxima Eesti OÜ kauplused pakuvad tööd järgmistele ametikohtadele:

- VAHETUSE VANEMATELE
- PEAKASSAPIDAJATELE
- MÜÜJA-KASSAPIDAJATELE
- LETITEENINDAJATELE
- MÜÜJATELE

Ettevõtte garanteerib:

- stabiilse palga
- tasuta lõunasöögid
- erinevad motivatsioonipaketid
- tööalase tasuta koolituse

Täitke töötaja ankeet meie kodulehel: WWW.MAXIMA.EE

Täpsemat info saamiseks pöörduge kaupluse direktori poole või saatke CV:

PERSONAL@MAXIMA.EE . Info tel: 6023116; 6230690

MAXIMA

Meil on tulevikku!

SUURIM TULE, VEE JA MUUSIKA VABAÕHU- VAATEMÄNG

TÕRVA LOITS 2014

9. AUGUSTIL KL 20:00 / VESKIJÄRVE VEEREL
Täname toetajaid ja abilisi!

Tõrva Linnavalitsus ja MTÜ Tõrva Spordiselts tänavad häid toetajaid, kelle abiga suve suurim tule, vee ja muusika vabaõhu-vaatemäng Tõrva Loits 2014 teoks sai. Kumardame!

advokaadibüroo Heringson GLO OÜ, Ago Kasak, Agrovastuse Kaubandus OÜ, Agu Kabrits, Aivar Mürsepp, Andrus Horn, Anu Adermann, Arvi Lepik, Asfaldigrupp OÜ, Asfalditeenus OÜ, Avamägi OÜ, Beetela OÜ, Brick AS, Christine Gild MTÜ, Eiki Piirak, Einar ja Ergo Jeeger, EnergiaProjekt OÜ, Eventech OÜ, Frenit OÜ, Gert Post, Greete hotell, Halliste vald, Heelix Grupp AS, Heliart OÜ, Helme Graanul OÜ, Helme vald, hotell De Tolly, Hummulü Agro OÜ, Hummulü vald, Ilmar Niilits, Iluveski OÜ, Imre Michalsky, Indrek Saar, Ivar Hanvere, Jaak Sulg, K & M Projektbüroo OÜ, Kemmerling OÜ, Keskväljaku Lillesalong OÜ, Kikas OÜ, Klavis OÜ, Kobras Grupp OÜ, Krah Pipes OÜ, Kristina Luik, Laidi Laas, liikumissari Meie Liigume, Loodusturism OÜ, Magnus Kõur, Margus Kender, Marko Ilisson, Mulgi Mugila, Musta Koutsi kõrts, Paadisildade OÜ, Peri AS, Piirimart OÜ, Pille Tiirak, Põdrala vald, Päästeamet, Püroterm OÜ, Rait Allik, restoran Supelung, Riia Lakid OÜ, Rändur Projekt OÜ, SA MET AS, Schöthli Keskonnatehnika AS, Showtech OÜ, Silmar Ehitusmeister OÜ, SKRAN Holz Helme AS, Sodaworks OÜ, Solom Grupp OÜ, SW Energia OÜ, Swedbank AS, Tagapära Loss OÜ, TR Veod OÜ, Tsentrum Agro OÜ, tublid vabatahtlikud, Tõnis Raide, Tõrva Elekter AS, Tõrva Kaubandus OÜ, Tõrva Tarbijate Ühistu, Tõrva Tervisekeskus OÜ, Tõrva Wakepoint OÜ, Tõrva Veejõud OÜ, Vahre VK OÜ, Valmap Grupp AS, Viisu Eero Auto OÜ, Virgo Virks, Würth AS, Öru vald, Üle OÜ

Tekst: Siim Ausmees, pildid: Ülav Neumann

Tõrva linn jagas aumärke

Tõrva Tule-Päevade raames toimunud linnavalikogu esimehe ja linnapea pidulikul vastuvõtul anti üle ka tänavused Tõrva linna kuld- ja hõbemärgid.

Tõrva Linnavalitsuse otsusega pälvisid kuldmärgi Eevi-Eve Valliste, Peeter Kirt, Asta Mäeorg ning hõbemärgi jalgpallitreener Sergei Ivanov.

Eevi-Eve Valliste

Pedagoog Eevi-Eve Valliste kohta on üks kolleeg öelnud, et tegemist on lihtsa ja heasüdamliku inimesega, kes on samas nõudlik ja karm. Lapsed ja nende vanemad hindavad ning austavad teda. Kõik tööd ja tegemised on alati põhjalikult ette valmistatud. Ei ühtegi igavalt elatud päeva - selline on Eve erilise mustriga fantastiline elukangas.

Peeter Kirt

Meie seast juba lahkunud ettevõtja Peeter Kirdi kohta on öeldud, et Peeter oli sõbralik, abivalmis, heasüdamlik ja töökas inimene. Talle oli omane veidi isemoodi huumorimeel, mida mõned ei pruukinud mõista. Samas ei kannatanud ta virisemist ja halamist. Tema väitel on kõikidele olukordadele olemas lahendus. Tuleb ainult otsida, proovida ja vajadusel riskida.

Asta Mäeorg

Valdeko Kalamees on Astat iseloomustanud selliste sõnadega: „Ta on hea suhtleja ja väga andekas loomeinimene. Tema mõtted on ühe või teise sketši täiendamiseks ja meie oludele kohandamiseks olnud alati huvitavaid, humoorikad ja kaasahaaravad. Asta on alati ka abivalmis. Aeg-ajalt on mul olnud tarvis, et minu loodud tekst pannakse ümber Mulgi murdesse. Asta on siiani olnud see hea inimene, kes on seda teinud kiiresti

Kuldmärgi laureaat Asta Mäeorg

Kuldmärgi laureaat Eevi-Eve Valliste

Hõbemärgi laureaat Sergei Ivanov

ja lustiga. Kiiremad tõlked lausa telefoni teel. Naeratus, rõõmsameelsus ja abivalmidus – need on sõnad, mis teda minu arust iseloomustavad. Ta on fantastiline inimene.”

Sergei Ivanov

Kahekordne Usbeki NSV meister jalgpallis, kahekordne Eesti NSV karikavõitja ning Eesti meistrivõistluste hõbemedalivõitja Sergei Ivanovi kohta on üks tema kasvandikest sõnanud: „Sergei armastab lastega töötada ning eriti armastab jalgpalli. Selle tõttu on ta ka südamega jalgpalli õpetamise juures, eriti just nooremale generatsioonile. Treeningutel on ta innustav ning toetav oma mängijate suhtes. Sergeiga on väga lihtne suhelda, kuna ta on sõbralik ning leiab alati suhtluspartneriga ühise keele.”

Varalahkunud Peeter Kirdi aumärgi olid vastu võtnud tema pereliikmed.

Tõrva linna kuldmärgiga autasustatakse inimest, kes on andnud suure panuse Tõrva linna arengusse või osutanud märkimisväärsed teened Tõrva linna maine tõstmisel või linna tuntuks ja tunnustatuse suurendamisel. Tõrva linna hõbemärgiga autasustatakse inimest, kelle tulemuslik töö ja saavutused aitavad kaasa Tõrva linna igapäevasele elule ja arengule.

*Mu armasad lauljad,
tulge kokku kui üks mees,
just nagu silgud tihedasti püti sees,
sest lauluks tahame nüüd aega võtta.....*

Hakkame laulma koos, ühel häälel ja oleme ühel meelel.

Loome ühe lauljatest lugupidava koori. Astuks kuu aja möödudes püünele ja kevadel anname kontserdi.

Ootan igas vanuses mees- ja naislauljaid.

Tingimused:

- Peab viisi.
- Soovib laulda.
- Ei laula konkureerivas kooris või suudab selle kenasti lahendada.

Saame kokku

Igal esmaspäeval

Kell 18.30 kirik- kammersaalis

Teid ootab Liia Laanmets- Ojap tel: 52 67 569

KAALUMAJA OÜ

Kvaliteetsed kaalud Kaalumajast

tel 55 648 186
 info@kaalumaja.ee
 www.kaalumaja.ee

Kutsetunnistus 083390.
Akti väljastamine tehtud tööst.

Tel 5868 5295